

ZOOLOGIA - MAMÍFERS

Contribució al coneixement dels mamífers de la vall de Reixac (Serralada de Marina, Barcelona)

José Manuel Diéguez Fernández ¹

RESUM

Mitjançant la utilització de càmeres de parament fotogràfic s'han detectat 8 espècies de mamífers a l'àrea d'estudi.

Paraules clau: Mamífers, Vall de Reixac, Serralada de Marina. Barcelona, Espanya, càmeres de parament fotogràfic.

ABSTRACT

Contribution to the knowledge of the mammals of the Vall de Reixac (Marina mountain chain, Barcelona). Through the use of camera traps, 8 species of mammals have been detected in the study area.

Keywords: Mammals, Vall de Reixac, Marina mountain chain, Barcelona, Spain, camera trap.

RESUMEN

Mediante el empleo de cámaras de fototrampeo se han detectado 8 especies de mamíferos en el área de estudio.

Palabras clave: Mamíferos, Vall de Reixac, Sierra de Marina. Barcelona, España, fototrampeo.

1. INTRODUCCIÓ

La Vall de Reixac està situada dins la Serralada de Marina. Fins al moment actual s'han trobat 32 espècies de mamífers: 10 ratapinyades i 22 mamífers terrestres (ALZINA, 2020), d'aquests últims 19 són autòctons i 3 són exòtics: la rata comuna (*Rattus rattus*), la rata negra (*Rattus norvegicus*) i la geneteta (*Genetta genetta*). Dins de la legislació catalana es protegeixen 4 espèci-

---

¹Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord. E-mail: dieguezm1@gmail.com

es presents a la serra esmentada, totes en la categoria més baixa de protecció (ALZINA, 2020), només una, l'esquirol (*Sciurus vulgaris*) ha estat detectada a la Vall de Reixac en aquest treball. L'observació de mamífers en llibertat no és fàcil, i és habitual l'observació d'indicis de la seva presència, com ara empremtes, rastres o excrements. Ja no diguem al grup dels carnívors, els quals resulten especialment esquiús i escassos.

Gràcies a les càmeres de parament fotogràfic es pot observar aquesta fauna en llibertat.

Una de les principals aplicacions de les càmeres de parament fotogràfic és la realització d'inventaris faunístics d'un determinat lloc, verificant en un cert espai de temps, la presència d'espècies esquivades que no seria fàcil comprovar (ZAMORA GÓMEZ, 2012).

Figura 1: Part final de la Vall de Reixac on s'eixampla el torrent formant una plana, amb Sant Pere de Reixac a la dreta i la Coscollada al fons.

Aquest és l'objectiu del present estudi, inventariar mitjançant càmeres de parament fotogràfic els mamífers presents a la Vall de Reixac, bàsicament mesomamífers, en ser els micromamífers (rosegadors, insectívors i ratpenats) inven-

tariats mitjançant altres tècniques més complexes. I per tant queden exclosos del present treball. Les càmeres han estat posades en diferents llocs durant uns dies, sense un mètode específic de col·locació i per tant no es poden in-

ferir altres variables poblacionals, com senten activitat diürna i/o nocturna a abundància, densitat, etc. però si que l'àrea d'estudi. es poden aportar dades com ara si pre-

Figura 2: Zona boscosa de roures a prop de la Font dels Caçadors.

2. ÀREA D'ESTUDI

Formada pel torrent de Reixac, que desemboca al riu Besòs, la Vall de Reixac es una petita vall allargada de SW a NW, de 2,5 km de llargada per 0,5-1 km d'amplada, amb una superfície total aproximada d'1,5 km² i un desnivell de 430 m, entre els 464 i 34 m d'altitud. Pertany al terme municipal de Montcada i Reixac. Domina la màquia, amb una vegetació potencial formada per alzines i roures, amb vegetació de ribera al fons del torrent de Reixac (PANAREDA I BOCCIO, 2009; PANAREDA CLOPES,

2021).

A la part inferior el torrent s'obre formant una extensa plana (figura 1) per on passa una carretera. Aquesta plana queda emmarcada pels masos de Can Peces i Can Pla.

El seu vessant d'obaga és més boscós (figura 2) que el de solà, dominat per la màquia (figura 3). A la part mitjana s'ubica Sant Pere de Reixac. La part superior presenta les fonts dels Avellaners i la dels Caçadors, i la part més alta està coronada per la Coscollada, amb 465 m d'alçada, on es troba el poblat ibèric de les Maleses.

Figura 3: Fons de la Vall de Reixac, on s'aprecia el contrast de la zona d'obaga boscosa a la dreta, i la zona de solana a l'esquerra, dominada per la màquia.

3. MATERIAL I MÈTODES

S'han fet servir un total de 4 càmeres de parament fotogràfic, des de maig a octubre de 2022. Van ser retirades a principis d'octubre en ser aquest mes quan comença la temporada de caça, i poden ser detectades per caçadors o els seus gossos (ZAMORA GÓMEZ, 2012).

Van ser utilitzats d'esquer: fruits secs, avellanes crues, sardines en llauna, oli de sardines en llauna o pollastre cru. Cada càmera va romandre instal·lada en un lloc durant aproximadament un mes, per evitar que els mamífers s'acostumesin a visitar aquesta ubicació a la recerca d'aliment, d'una banda (ZAMORA GÓMEZ, 2012), i per abastar més terri-

tori per una altra.

Les càmeres usades són totes del model Command Ops Elite 20 del fabricant Browning. I van ser totes programades per fer 4 fotos seguides amb una resolució de 20 megapíxels, al segon de detectar moviment.

4. RESULTATS

GENETA *Genetta genetta* (Linnaeus, 1758)

Carnívor pertanyent a la família dels Viverridae. Es distribueix pel sud d'Europa, la península Aràbiga, el nord, el centre i el sud d'Àfrica. El mascle fa 46,5-52 cm de longitud, 46,5-49 cm la

femella, la cua 40-51,6 cm, el mascle pesa 1,6-2,6 kg i la femella 1,4-2, 3 kg.

Espècie silvícola, rara a alta muntanya, preferentment en zones rocoses, amb una clara predilecció pels hàbitats de ribera, sent els fons de torrents on ubica els seus llocs de repòs.

Principalment nocturn, però amb certa activitat diürna. Es mou tant pels arbres com pel terra. S'alimenta de petits mamífers, particularment el ratolí de camp (*Apodemus sylvaticus*) seguit de cries de conill. Però també consumeix

altres vertebrats (amfibis, aus, rèptils), invertebrats (coleòpters, escorpins, escolopendres, grills cadell, cargols), bolets, mel, ous, fruits silvestres i cultivats, i de vegades herbes.

La ventrada és de 1-4 cries (normalment 2), sent una per any, rarament dues.

És un dels mamífers més confiats davant dels paranys fotogràfics, i dels que més s'acosten a les zones humanitzades (RUIZ-OLMO I AGUILAR, 1995; BLANCO, 1998; JENNINGS I VERON, 2008; CAMPS, 2015; SANZ I TURÓN, 2017).

Figura 4: *Geneta de nit*.

A l'àrea d'estudi se n'ha detectat la presència tant de nit (figura 4), el més habitual, com de dia, només un cop (figura

5). També es va observar un exemplar atropellat a la carretera, a tocar de l'àrea d'estudi, el 25/5/2017.

Figura 5: *Geneta de dia*.

FAGINA *Martes foina* (Erxleben, 1777) Mustèlid distribuït pel centre i sud d'Europa, Caucas, Orient Mitjà, Xina, Mongòlia i Myanmar.

De 40-54 cm de longitud, 22-30 cm de cua i 1,1-2,3 kg de pes. Present en tota mena d'hàbitats, fins i tot zones urbanes de grans ciutats, amb preferència per ambients rocosos, una mica temperats i boscosos. Té un pelatge menys dens que la marta (*Martes martes*), i per tant el seu rang de distribució és menys septentrional.

És solitari i principalment nocturn, caçador de petits animals, menjant també abundants fruites silvestres, però la seva dieta és molt més àmplia, consumint les cinc classes de vertebrats, insectes,

mel, carronya i deixalles molt variades. Quan coexisteix amb la geneta, consumeix més fruita i és un important dispersor de llavors. Al centre i al nord d'Europa, principalment, té el costum de refugiar-se a l'interior dels motors dels vehicles, ocasionant danys al motor.

De vegades emet crits aguts que recorden el grunyit d'un gos petit o el miol d'un gat.

Viu 10-12 anys. Té 2-5 (7) cries, normalment 3, al març i principis d'abril (RUIZ-OLMO I AGUILAR, 1995; BLANCO, 1998; LARIVIÈRE I JENNINGS, 2009; SANZ I TURÓN, 2017; BARRULL I MATE, 2020). Espècie només detectada de nit (figura 6).

Figura 6: *Fagina*.

TEIXÓ *Meles meles* (Linnaeus, 1758) De 56-90 cm de longitud, cua de 11,5-20,2 cm, pesa 10-16 kg. El mascle és més gran que la femella.
Distribuït per Europa, Turquia, Israel, Líban, Síria i el nord de l'Afganistan.

Figura 7: *Teixó de nit*.

Mustèlid omnívor, s'alimenta de cucs, insectes, vegetals, micromamífers, conills, amfibis o mel.

Nocturn i crepuscular, viu en grups en teixoneres que van engrandint generació rere generació. Es troba preferentment en zones humides, com a llocs ri-

berencs o barrancs. Viu 2-3 (10) anys, té mala vista, però molt bon olfacte i oïda (BLANCO, 1998; SANZ I TURÓN, 2017; LARIVIÈRE I JENNINGS, 2009)

Espècie fotografiada de nit (figura 7) i de dia, només un cop (figura 8)

Figura 8: *Teixó de dia.*

GUINEU *Vulpes vulpes* Linnaeus, 1758
Distribuït per la regió holàrtica, la guineu és el mamífer amb la distribució natural més àmplia després de la de l'home. De 59-90 cm de longitud el mascle, 45-68 cm la femella, cua de 36-49 cm, 4-14 kg de pes el mascle i 3-7 kg la femella.

Ocupa qualsevol tipus d'hàbitat que li ofereixi refugi i aliment. Pràcticament consumeix qualsevol tipus d'aliment, destaca el conill a l'àrea mediterrània. També depreda sobre el cabirol,

cranc de riu, ortòpters, coleòpters i cucs. A la tardor consumeix abundants baies i fruits. Nocturn i crepuscular, diürn quan no és molestat. Quan té la ràbia es pot tornar molt agressiu o perdre l'agressivitat i la por, jugant fins i tot amb gossos i persones.

Té una ventrada per any, de 3-12 cadells (1-3 a Catalunya). S'ha convertit en un comensal de l'home, ocupant amb notable èxit àrees humanitzades, encara que a Espanya no hi ha autèntiques guineus urbanes com sí que passa en altres

llocs d'Europa. Solitari però pot formar grups familiars.

La dieta de la guineu convergeix amb la de la fagina i el teixó quan els recursos són abundants, cas de fruits i llavors a l'estiu i la tardor, i diver-

geix quan aquests es redueixen (RUIZ-OLMO I AGUILAR, 1995; BLANCO, 1998; SILLERO-ZUBIRI, 2009; BARRULL I MATE, 2015; SANZ I TURÓN, 2017).

Només detectat a la nit (figura 9).

Figura 9: *Guineu.*

CABRIOL *Capreolus capreolus* (Linnaeus, 1758)

Es distribueix per Europa, Caucas i el Pròxim Orient. Va ser reintroduït al nord de Catalunya el 1977 i a la serra del Montenegro el 1993. De 107-127 cm de longitud, 1,5-3 cm de cua, 65-84 cm d'alçada a la creu i 20-30 kg de pes. Considerat habitant típic del bosc, les últimes dècades es presenta en qualsevol tipus de biòtop. Viu entre 10 i 12 anys, el zel és a principis d'estiu, que és quan es poden sentir els lladrucs del

mascle.

Més actiu al capvespre i al clarejar. Forma grups grans a zones obertes i grups petits o fins i tot exemplars solitaris a zones boscoses.

La femella presenta implantació diferida, és a dir, es queda prenyada però atura la divisió cel·lular. Els parts es produeixen entre finals d'abril i principis de maig, entre 1 i 3 cries, normalment dues. Al contrari que la resta d'ungulats de la Península Ibèrica, el mascle no defensa un grup de femelles sinó un territori.

Figura 10: *Cabirol de dia.*

Figura 11: *Cabirol de nit.*

S'alimenta principalment de fulles, però destaca a la primavera el consum de brots florals i a la tardor el de fruits. Encara que el cabirol utilitza la major part de les plantes disponibles per alimentar-se, la seva capacitat estoma-

cal és més reduïda que en altres cèrvids, això l'obliga a seleccionar l'aliment més nutritiu, normalment a les tiges, fulles tendres i brots florals (RUIZ-OLMO I AGUILAR, 1995; BLANCO, 1998; ROSELL et al, 1999; FANDOS I BURÓN,

2015; MATTIOLI, 2011; SANZ I TURÓN, 2017).

Espècie fotografiada de dia (figura 10), i només una vegada de nit (figura 11).

SENGLAR *Sus scrofa* Linnaeus, 1758

Distribuït pel Paleàrtic. Mesura 90-200 cm. 15-40 cm. de cua, alçada fins a la creu 55-110 cm. 44-320 kg. de pes. Viu en una gran varietat de mitjans sempre que li ofereixin aliment, aigua a les proximitats i certa tranquil·litat.

Figura 12: *Senyalar de nit.*

Els grups són matriarcals, formats per una o diverses femelles i els seus descendents, en canvi els mascles són solitaris. Són principalment nocturns i crepusculars. Viu 10-12 anys i té 5-9 cries per part (BLANCO, 1998; MEIJAARD et al, 2011; SANZ I TURÓN, 2017).

Detectat principalment durant la nit (figura 12), però de vegades també durant el dia (figura 13).

Dins de l'àrea d'estudi es va trobar un porc vietnamita mort, a prop del poblat ibèric de les Maleses el 24/1/2016. Espècie que es pot hibridar amb el senyalar.

Figura 13: *Senglar de dia.*

ESQUIROL *Sciurus vulgaris* Linnaeus, 1758
 Rosegador arborícola i diürn, distribuït pel paleàrtic. La longitud del cap i el cos és de 206-250 mm., la cua mesura 150-205 mm. i pesa 235-480 gr. S'alimenta principalment de pinyes, llavors i fruits i esporàdicament d'insectes i ous d'ocells.
 Mamífer solitari que viu uns 6 anys. Té la capacitat de desprendre's de la cua quan un depredador l'agafa.

Figura 14: *Esquirol.*

Els nius els construeix a les forquetes dels arbres, són esferes d'uns 20-30 cm. encara que també pot aprofitar nius de pícids i fins i tot caixes de nius per a aus (BLANCO, 1998; KOPROWSKI et al, 2016; SANZ I TURÓN, 2017) Fotografiat només durant el dia (figura 14).

CONILL *Oryctolagus cuniculus* (Linnaeus, 1758)

Distribuït originàriament per la Penín-

sula Ibèrica, Algèria i el Marroc, actualment està estès per Europa occidental i introduït a Austràlia, Nova Zelanda i Sud-amèrica.

Lepòrid de 360-380 mm. de longitud, 65-70 mm. cua, 70-80 mm. orella i 1,5-3 kg. de pes. El seu hàbitat ideal són zones de clima mediterrani, per sota dels 1000 metres, amb escassa cobertura arbòria i terres toves.

Figura 15: *Conill de dia.*

Es troba en grups que comparteixen un o diversos caus. La seva alimentació és a base d'herbes però quan aquestes escassegen consumeix vegetació llenyosa o semillenyosa, com tiges tendres d'arbres i arbustos, i llavors i fruits d'arbustos. La seva activitat és tant diürna com nocturna, però és als crepuscles quan és més actiu. És consumit per molts de-

predadors, fet que converteix l'espècie en la presa clau en la comunitat de vertebrats ibèrics.

A la dècada de 1950 la mixomatosi delma la seva població, posteriorment es va fer resistent i va començar a augmentar, però amb l'arribada de la malaltia de la triple vírica, la mortalitat va tornar a ser massiva, trobant-se actualment de

nou en recuperació.
Viu 9-10 anys, té entre 3 i 9 cries. Per digerir la cel·lulosa, excreta primer uns excrements (cecotrofs) que immediatament consumeix per digerir per segona

vegada (BLANCO, 1998; SHAI-BRAUN I HACKLANDER, 2016; SANZ I TURÓN, 2017)

Espècie fotografiada normalment de dia (figura 15) i rarament de nit (figura 16).

Figura 16: *Conill de nit.*

5. CONCLUSIONS

De les 8 espècies detectades, la fagina i la guineu només han estat fotografiades de nit, i l'esquirol només de dia.

El conill i el cabirol van ser fotografiats principalment de dia, i el teixó, la geneta i el porc senglar gairebé sempre de nit.

6. BIBLIOGRAFIA

ALZINA P. (2020). Catàleg de vertebrats del Parc de la Serralada de Marina: 247-258. *IV Trobada d'Estudiosos de la Serralada Litoral Central i VIII del Montnegre i el Corredor*. Diputació de Barcelona.

BARRULL J. & MATE I. (2015). *El zorro*. Monografías Zoológicas. Serie Ibérica. Volumen 3. Ed. Tundra. Castellón.

BARRULL J. & MATE I. (2020). *La Garduña*. Monografías Zoológicas. Serie Ibérica. Volumen 9. Ed. Tundra. Castellón.

- BLANCO JC. (1998). *Mamíferos de España*. Ed. Planeta. Barcelona.
- CAMPS D. (2015). *La Gineta*. Monografías Zoológicas. Serie Ibérica. Volumen 2. Ed. Tundra. Castellón.
- FANDOS P. & BURÓN D. (2015). *Corzos*. Cervál Studio. Sevilla.
- JENNINGS AP. & VERON G. (2009). Familia Viverridae: 174-233. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2009. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 1. Lynx Edicions. Barcelona.
- KOPROWSKI JL.; GOLDSTEIN EA.; BENNETT KR. & PEREIRA MENDES C. (2016). Familia Scuridae: 648-837. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2016. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 6. Lynx Edicions. Barcelona.
- LARIVIÈRE S. & JENNINGS AP. (2009). Familia Mustelidae: 564-656. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2009. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 1. Carnivores. Lynx Edicions. Barcelona.
- MATTIOLI S. (2011). Familia Cervidae: 350-443. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2011. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 2. Lynx Edicions. Barcelona.
- MEIJAARD E.; D'HUART JP. & OLIVER WLR. (2011). Familia Suidae: 248-291. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2011. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 2. Lynx Edicions. Barcelona.
- PANAREDA CLOPES JM. (2021). Flora de la Vall de Reixac (Montcada i Reixac, Barcelonès). *Butlletí Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord* 32: 3-45.
- PANAREDA JM. & BOCCIO M. (2009). Visió geobotànica de la Vall de Reixac (Montcada, serralada litoral catalana). *I Trobada d'Estudiosos dels Parcs de la Serralada Litoral Central*. *V Trobada d'Estudiosos del Montnegre I el Corredor*: 193-200.
- ROSELL C.; CAHILL S. & PASQUINA A. (1999). Seguiment de la reintroducció del cabirol (*Capreolus capreolus*) al massís del Montnegre. *II Trobada d'Estudiosos del Montnegre i Corredor*. Barcelona. Diputació de Barcelona: 101-104.
- RUIZ-OLMO J. & AGUILAR A. (1995). *Els grans mamífers de Catalunya i Andorra*. Lynx Edicions. Barcelona.
- SANZ B. & TURÓN JV. (2017). *Guía de Mamíferos terrestres. Península ibérica y Baleares*. Ed. Prames. Zaragoza.
- SHAI-BRAUN SC. & HACKLANDER K. (2016). Familia Leporidae: 65-148. en Wilson DE & Mittermeier RA. eds. 2016. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol 6. Lynx Edicions. Barcelona.
- SILLERO-ZUBIRI C. (2009). Familia Canidae: 352-448. en Wilson DE & Mittermeier

RA. eds. 2009. *Handbook of the Mammals of the World*. Vol. 1. Carnivores. Lynx Edicions. Barcelona.

ZAMORA GÓMEZ J. 2012. *Manual básico de fototrampeo. Aplicación al estudio de los vertebrados terrestres*. Técnicas en Biología de la Conservación. no. 4. Ed Tundra. Valencia.